

РОЗДІЛ 10. РЕЦЕНЗУВАННЯ

Росоха В.В.

д.е.н., професор,
професор кафедри маркетингу та управління бізнесом
НУ «Києво-Могилянська академія»

РЕЦЕНЗІЯ
на навчальний посібник
«РОДОВА САДИБА:
ЕКОНОМІКА, ТЕХНОЛОГІЇ, КОМУНІКАЦІЇ, ЕКОЛОГІЯ»¹

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА
НА ЗАСАДАХ РОЗВИТКУ РОДОВИХ САДИБ

Про відтік населення з сіл і занепад сільських територій, нагальну необхідність відродження українського села говориться багато. Найгострішими проблемами залишаються відсутність економічного інтересу жити і працювати в сільській місцевості та мотивації праці, безробіття, трудова міграція, бідність і руйнація соціальної інфраструктури. Села поступово обезлюднюються і припиняють своє існування, збіднюють сільську поселенську мережу.

Постійне збільшення кількості населення в містах пов'язано з проблемами забезпечення життєдіяльності людей. Житло, інфраструктура та інші питання потребують постійного коригування щодо поліпшення якості та збільшення масштабів. Оптимізувати ці процеси досить складно. Зосередження в містах великої кількості населення призводить до космополітизму. На противагу йому сільське населення зберігає національну мову, культуру, архетип нації, закріплює за державою територію.

Останнім часом все більше громадян України починають замислюватися реальністю, цікавитись майбутнім устроєм суспільства. Під дією різних чинників їхня свідомість наповнюється розумінням необхідності зміни способу життя, відносин з Природою, ставлення до урбанізації. Люди різними засобами втілюють свої наміри про володіння земельними ділянками й розміщення на них садіб. Причинно-наслідкові зв'язки цього процесу концептуально обґрунтовано на засадах реалізації ідеї «Родова садиба».

Навчальний посібник «Родова садиба: економіка, технології, комунікації, екологія» є надзвичайно актуальним дослідженням сьогодення. Навчальний посібник включає чотири розділи, які

композиційно й логічно узгоджені й відображають результати системного дослідження у напрямі визначення інноваційного механізму та розробки заходів удосконалювання системи розвитку сільських територій та управління цим процесом. Авторами обґрунтовано теоретичні положення і розроблено практичні рекомендації щодо сільського розвитку і становлення родових садіб. Сільський розвиток вбачається ними у формуванні різних видів поселень громадян, які об'єднуються за інтересами, програмами, традиціями, діють за місцевими звичаями і загальнодержавними законами. Особлива увага приділяється мотиваційним чинникам та спільним ознакам формування екологічних поселень у світі, що знаходять своє втілення у соціально активних родових поселеннях, які функціонують на засадах самоорганізації і самоврядування.

У книзі висвітлюються причини появи таких поселень та пропонується механізм їх створення для розв'язання демографічних проблем на сільських територіях при обезлюдненні сіл. В організації екологічних поселень серед основних виділено принципи соціально-екологічної та економічної доцільності, соціальної відповідальності, духовного розвитку, просторового існування. Критеріями ефективності функціонування екологічних родових поселень визначено простота організації й управління, багатофункціональність діяльності, збереження культурно-історичної спадщини, суспільно-екологічна та економічна результативність.

Запорукою успіху діяльності родових поселень передбачено постійну співпрацю та порозуміння й взаємодію з органами влади, зниження негативного впливу на навколишнє середовище та корисність на регіональному рівні. Окреслено основні проблеми та накопичений досвід розвитку родових поселень як динамічних соціально-економіч-

¹ Родова садиба: економіка, технології, комунікації, екологія: навч. посіб. / М. Я. Васильєв, Г. Грабар, С. В. Молодецька, М. Ф. Плотнікова. – Житомир: Рута, 2017. – 272 с.

них та екологічних систем, основи забезпечення розвитку сільських територій, зокрема в контексті відродження зникаючих та вже зниклих в Україні сільських поселень.

У рецензованому навчальному посібнику методологічно опрацьовано підходи до сільського розвитку, що закладають підвалини аграрної політики нашої та інших країн. До критеріїв ефективності господарської діяльності додано рівень людського розвитку – здоров'я людини, поліпшення соціально-демографічної та екологічної ситуації. Висвітлено причини диспропорцій та асиметрій розвитку сільських територій, переміщення молодих людей у сільську місцевість для створення родових садиб. Обґрунтовано основні принципи організації родових садиб і родових поселень та практичний досвід реалізації проекту «Родова садиба» на засадах ноосферного розвитку суспільства.

Заслуговує на увагу програма розвитку родової садиби, яка включає історичний досвід, принципи та критерії її реалізації. Викладена авторами стратегія і тактика забудови зорієнтована на місцеві з матеріали, корисні копалини та сучасні технології саманного будівництва з економічним обґрунтуванням порівняльних характеристик 1 м² житла.

Третій розділ впровадження ідеї родової садиби присвячено її створення на інформаційно-енергетичній концепції єднання людини і всесвіту, ідеального і матеріального. Родова садиба розглядається як цілісний природно-соціальний комплекс. Велику увагу приділено еволюції людини, енергоінформаційній взаємодії людини з родовою садибою, можливостям активного довоголіття щасливої людини.

У четвертому розділі розглянуто виробничу діяльність у родовій садибі. Критичне ставлення до техногенної цивілізації й отримання прибутку будь-якою ціною спонукало авторів до висвітлення пов'язаних з нею екологічних і соціальних про-

блем та кліматичних змін на планеті. На відміну від цього, види виробничої діяльності у родовій садибі започатковано на гармонії з навколишнім середовищем, збалансованому природокористуванні. Обґрунтовано розміри земельної ділянки та шляхи її використання у родовій садибі, що включає рослинництво, тваринництво, бджільництво, переробку сільськогосподарської продукції та міні-заводи для виконання широкого класу завдань механічної обробки заготовок деталей.

Вагомості посібнику надають наведені у додатках приклади будинків і ландшафтів родових садиб, анкети майбутнього поселенця, агрономічне обґрунтування площі родової садиби, технологій у бджільництві. Деякою мірою видання ускладнюють розглянуті явища узгоджених вібрацій фізичних систем (мікрорезонансу), модель синхронізації в умовах мікрорезонансу з її математичним описом, резонанси у фізиці, хімії біології. Проте вони не впливають на загальну високу оцінку рецензованого видання, яке буде корисним для науковців, державних службовців, викладачів вищих навчальних закладів, спеціалістів агропромислового виробництва, аспірантів, студентів.

Навчальний посібник має наукову й практичну цінність. Основні теоретичні положення й висновки, розроблені й обґрунтовані в ньому, можуть бути використані в процесах удосконалювання механізму регулювання розвитку сільських територій як на державному, так і на регіональному рівні: при прогнозуванні й розробці регіональних програм, державних цільових програм, при визначенні пріоритетних напрямів розвитку сільських територій в Україні. Науково-практичні рекомендації, визначені в роботі, можуть застосовуватися при розробці кластерних концепцій, формуванні інноваційних стратегій регіонального розвитку, у яких аграрна сфера має посідати важливе місце як повноправного економічного середовища в системі інституційних взаємовідносин.